

2

DEL 2

AKTUELT OM RESULTATER

I de senere årene har bistandsdebatten i økende grad dreid seg om resultater. Resultater må dokumenteres og formidles, og tiltak må følges fra innsats til effekt for målgruppen. Debatten dreier seg om i hvilken grad det er mulig å fastslå effektene av ulike former for bistand. Diskusjonen handler både om bistandsorganisasjoner og givere har tilstrekkelig dokumentasjon av hva bistandskronene leder til, og om resultatene som oppnås er gode nok. Denne delen av rapporten gir en introduksjon til politiske initiativ, tiltak og nyere studier som påvirker resultatarbeidet i norsk bistand. Det er også informasjon om resultater i multilateral bistand.

1. RESULTATARBEIDET I NORSK OG INTERNASJONAL BISTAND

Foto: Ken Opprann

Hva er resultatarbeid i bistanden?*

Følgende skal dokumenteres før et tiltak settes i gang:

- Hva utgangspunktet er: For eksempel antall mennesker som ikke har helsetilbud, eller andel underernærte barn. Dette kalles grunnlagsdata
- Hva målet er, og når det beregnes at det skal oppnås: For eksempel antall mennesker som har et helsesenter innen fem kilometers radius, eller hvor mye andelen underernærte barn i et område har sunket. Mål defineres som effekter av tiltaket, ikke som aktiviteter som skal gjennomføres
- Hvordan tiltaket skal bidra til å nå målet: For eksempel bygge helsesenter eller utdanne helsepersonell
- Hvordan det skal måles om man har lyktes eller ikke: For eksempel gjennom nasjonal statistikk, eller egne spørreundersøkelser og feltbesøk
- Hva er risikoen, og hvilke tiltak har blitt gjort for å redusere og håndtere risiko. For eksempel trinnvise utbetalinger for bygging av helsesenteret, basert på verifisering gjennom feltbesøk, for å sikre at det blir oppført som avtalt

Følgende skal dokumenteres underveis i gjennomføringen, og når tiltaket er avsluttet:

- Fremgang i forhold til utgangspunktet og hvor langt det er igjen til målet er nådd
- Om tiltaket tidsmessig er i rute mot å nå målet, og hva som eventuelt må endres for å nå målet til fastsatt tid
- Om tiltaket har bidratt mot målet som planlagt, eller om andre faktorer har spilt inn
- Om forventet risiko har materialisert seg, og hvordan denne har blitt håndtert
- Om nye risikoer har oppstått, og hvordan disse har blitt håndtert

* Results Management in Norwegian Development Cooperation, Norad og Utenriksdepartementet 2008.

NORGES RESULTATARBEID I DAG

For Norge er det viktig å kunne dokumentere resultatene av bistanden. Statens regler for økonomistyring¹ krever at det skal være mulig å vurdere graden av måloppnåelse for tiltak som finansieres med offentlige midler.

Nedenfor følger noen viktige elementer i Norges arbeid:

- Norge er ett av få giverland som offentliggjør en årlig rapport med utvalgte resultater av bistanden. Rapporten for 2011, som utarbeides av Norad, er den femte i rekken.
- Norge påvirker resultatarbeidet i multilaterale organisasjoner. I FNs fond og programmer, Verdensbanken og de regionale utviklingsbankene skjer dette først og fremst gjennom styrene. Utenriksdepartementets informasjonsark om multilaterale organisasjoner synliggjør organisasjonenes resultater og departementets vurdering av hver enkelt organisasjon, og offentliggjøres på departementets hjemmesider (se tekstboks).
- I tillegg er Norge en aktiv deltaker i flere internasjonale nettverk som arbeider med resultater i bistanden: OECDs arbeidsgruppe for bistandseffektivitet², Multilateral Organization Performance Assessment Network (MOPAN) som vurderer multilaterale organisasjoners arbeidsmetoder, og Public Expenditure and Financial Accountability (PEFA) som er et internasjonalt initiativ for ansvarliggjøring innen offentlig finansforvaltning.
- I 2008 publiserte Norad, sammen med Utenriksdepartementet, Results Management in Norwegian Development Cooperation. Dette er en veileder i resultatarbeid for alle som jobber med norsk bistand. Norad har en egen avdeling for metode og resultater, og vektlegger resultatarbeidet i hele virksomheten.
- Norad gjennomfører hvert år rundt ti forvaltningsgjennomganger på norske

ambassader og i Norads avdelinger. Da sjekkes det om bistanden planlegges, gjennomføres og dokumenteres i henhold til lover og grunnleggende kvalitetskrav. En viktig del av gjennomgangene består i å undersøke resultatarbeidet, og gi opplæring for å forbedre dette.

- Evalueringsavdelingen i Norad har en egen instruks og et uavhengig mandat. Mandatet omfatter all norsk bistand. Avdelingen engasjerer forskere og konsulenter som på uavhengig grunnlag vurderer norsk bistand. I 2011 vant Norad SSØ-prisen³ for sine evalueringer. Juryen berømmet Norad for åpenhet og aktiv formidling av evalueringene, som skaper faglig og allmenn oppmerksomhet rundt oppnådde og til tider omdiskuterte resultater. I 2011 publiserer Norad elleve evalueringer.
- Statistikkportalen på Norads hjemmeside legger til rette for åpenhet og etterrettelighet når det gjelder bruken av Norges bistandsmidler.

I januar 2011 kom Riksrevisjonen med en forvaltningsrevisjon av resultatorienteringen i norsk bistand.⁴ Undersøkelsen var basert på en gjennomgang av sju bilaterale tiltak innen helse og utdanning i Tanzania og Nepal. Riksrevisjonen undersøkte også Utenriksdepartementets oppfølging av bistandsmidler kanalisert gjennom FNs utviklingsprogram (UNDP), FNs barnefond (UNICEF) og FNs befolkningsfond (UNFPA).

Undersøkelsen viste blant annet at det var mangler ved oppfølgingen av målhierarkier, resultatindikatorer og grunnlagsdata. Det kom også fram at i flere tiltak var resultater omtalt uten at det hadde blitt vurdert om resultatene samsvarte med satte resultatkrav. Undersøkelsen viste at det varierte hvordan Utenriksdepartementet hadde fulgt opp FNs fond og programmer, blant annet i hvilken grad eventuelle vurderinger hadde blitt tatt videre i de relevante styremøtene.

I sitt svar til rapporten sa departementet seg enig i at det er behov for forbedringer i bistandsforvaltningen og viste spesielt til pågående arbeid med å styrke risikostyringen i bistanden. Utenriksdepartementet viste også til at nye standardiserte rutiner for forvaltning av tilskuddsmidler innebærer at alle saksbehandlere i Oslo og ved utenriksstasjonene benytter det samme elektroniske systemet for økonomistyring og prosjektoppfølgning. Det nye systemet gir mulighet for en mer systematisk vurdering av grunnlagsdata, risikoer, resultater og fare for misbruk av midler før det gis tilsagn om støtte.

1 Bestemmelser om økonomistyring i staten, kapittel 6.3.6, Finansdepartementet 2003

2 OECD Working Party for Aid Effectiveness

3 Senter for Statlig Økonomistyring, nå Direktoratet for økonomistyring (DFØ) deler hvert år ut en pris til en statlig virksomhet som har iverksatt vellykkede tiltak for å oppnå effektiv ressursbruk.

4 Riksrevisjonen Dokument 1 (2009-2010), Riksrevisjonen Dokument 3:4 (2010-2011).

Utenriksdepartementet har vurdert 29 multilaterale organisasjoner og globale fond.*

Nær halvparten av det norske utviklingsbudsjettet går gjennom multilaterale organisasjoner, og Norge er femte største bidragsyter til FNs utviklingsvirksomhet og humanitære virksomhet. I 2009 presenterte Utenriksdepartementet sin første gjennomgang av multilaterale organisasjoner. I november 2011 ble nye gjennomganger publisert gjennom 29 profilark på departementets hjemmeside.

I profilarkene for 2011 er det mer resultatinformasjon enn i profilarkene fra 2009. Vurderingene gir innsyn i hvordan departementet vurderer organisasjonenes resultatarbeid og

kontrollmekanismer, inkludert anti-korrupsjonsarbeid.

Gjennomgangen viser at organisasjonene oppnår viktige resultater på områder Norge prioriterer. Dette gjelder blant annet godt styresett, menneskerettigheter, beskyttelse, nødhjelp, matsikkerhet, mødre- og barnehelse, jenters utdanning, likestilling, miljø og bærekraftig utvikling.

Arkene peker også på områder der de ulike organisasjonene kan bli bedre. Mange av organisasjonene er i ferd med å gjennomføre viktige reformer for å bli mer fokusert på sine kjerneområder.

*Utenriksdepartementets hjemmeside. http://www.regjeringen.no/nb/dep/ud/tema/fn/fn_vurdering.

Norge støtter FNs barnefond. Bildet er fra en leir for internflyktninger i Dili på Øst-Timor i 2008.

Foto: Ken Opprann

Resultatbaserte finansieringsordninger – Betaling først når resultatene er oppnådd⁵

I resultatrapporten for 2010 ble Norges tilnærming til etterskuddsbetaling innen klima- og skoginitiativet presentert. Den største satsningen er støtte til Amazonas-fondet i Brasil, innenfor det større skoginitiativet REDD+. Hensikten med REDD+ er å bidra til reduserte klimaendringer ved å bygge opp et insentivsystem der utviklede land kompenserer utviklingsland økonomisk for å redusere utslipp fra skogsektoren.

Det er en økende interesse for finansieringsordninger som i større grad knytter bistandsutbetalingene til oppnådde resultater. Flere land og internasjonale organisasjoner har de seneste årene iverksatt resultatbasert finansiering av bistandsprogrammer. Resultatbaserte finansieringsordninger diskuteres stadig hyppigere i internasjonale fora som FN, Verdensbanken, utviklingsbankene, OECD-DAC og tankesmien Centre for Global Development.

Resultatbasert finansiering betyr at en giver utbetaler støtten etterskuddsvis basert på faktisk oppnådde resultater i forhold til avtalte mål. Den grunnleggende tanken er å stimulere mottakers egeninteresse av å oppnå resultater. Samtidig får mottaker større frihet i gjennomføringen og et tydeligere resultatansvar. Denne finansieringsformen gjør det også lettere å synliggjøre hva bistanden har gått til.

Givere vil i liten grad involvere seg i selve gjennomføringsfasen. Dette reiser et dilemma i utviklingspolitikken; givernes ønske om at mottaker skal ha mest mulig eierskap til politikk og egen utvikling, samtidig som givne bærer med seg viktige prinsipper og verdier for bruken av bistandsmidlene som antikorupsjon, menneskerettigheter, likestilling og fattigdomsbekjempelse. Det er viktig å finne en balanse mellom mottakerlandenes suverenitet og givernes krav.

⁵ Det finnes mange former for resultatbaserte finansieringsordninger. Selv om det er nyanseforskjeller mellom ordningene, er hovedtrekket at betalingen skjer etterskuddsvis. Derfor brukes samlebetegnelsen resultatbaserte finansieringsordninger, eller resultatbasert finansiering i denne oppsummeringen. Noen foretrekker å snakke om resultatbasert bistand for å skille dette fra mottakerlandenes egne resultatbaserte finansiering av tiltak i offentlig sektor, og noen foretrekker å unngå samlebegrep og heller snakke om den enkelte ordning: cash on delivery, output-based financing, pay4results (det finnes ikke offisielle norske oversettelser av navnene på disse ordningene).

Det internasjonale energi- og klimapartnerskapet – Energy +

Resultatbasert finansiering skal benyttes i det internasjonale energi- og klimapartnerskapet Energy +. Sammen med FNs generalsekretær Ban Ki-moon lanserte statsminister Jens Stoltenberg initiativet på konferansen Energy for All 10. oktober 2011.

Mangel på energi og klimaendringer er hindre for å oppnå andre utviklingsmål. Energy + er et internasjonalt partnerskap for å ta tak i en av de største utfordringene verden i dag står overfor: sikre alle mennesker tilgang til energi og samtidig redusere verdens samlede klimagassutslipp. Tilgang på energi er en forutsetning for utvikling og økonomisk vekst.

Initiativet skal legge til rette for investeringer og bidra til å sette land i stand til å oppnå resultatbaserte betalinger. Initiativet skal gjennomføres i tre faser. Varigheten på fasene vil variere ut fra landenes utgangssituasjon. I første fase skal utformingen av utviklingsstrategier og politikk for økt energitilgang og reduserte utslipp støttes. I fase 2 skal myndighetene og andre aktører få insentiver til å sette i verk nødvendige reformer og politikk samt å bygge opp kapasitet. Fase 3 vil innebære utbetalinger knyttet til dokumenterte resultater innen energitilgang og unngåtte/reduerte utslipp i forhold til nåværende trender. Resultatene skal vurderes opp mot et grunnlag av nåværende trender for energitilgang og klimautslipp av utviklingen uten tiltak.

Omtrent 30 land og organisasjoner deltar i utviklingen av partnerskapet fram mot toppmøtet Rio +20 om bærekraftig utvikling, som skal finne sted i juni 2012.

Resultatbasert finansiering flytter hele risikoen for mangelfull resultatoppnåelse fra givere til mottakere. Det har blitt pekt på faren for å dreie bistanden mot finansiering av kortsiktige resultater som er lette å måle. En annen fare er manipulering med data. Troverdig overvåking og rapportering av oppnådde resultater er en forutsetning for at resultatbasert finansiering skal fungere etter hensikten. Dette setter store krav til datainnsamling og verifisering.

Norge er involvert i flere satsninger innen resultatbasert finansiering. Norge bidrar i samarbeid med Verdensbanken til utvikling av modeller for resultatbasert helsefinansiering i 16 lavinntektsland. Resultatbasert finansiering er en del av Norges bilaterale helsesamarbeid med de fem landene som er med i satsningen på Tusenårsmål 4 og 5: Tanzania, Nigeria, India, Pakistan og Malawi. Norge gir også støtte til det globale vaksineinitiativet GAVI og Det globale fondet for aids, tuberkulose og malaria (GFATM) som benytter resultatbasert finansiering.

Det er behov for mer kunnskap om hvordan Norges og andre lands resultatbaserte finansiering av tiltak påvirker resultatene på langt sikt. Norad jobber derfor med å

systematisere kunnskap om hvilken betydning resultatbaserte finansieringsordninger har for effektiviteten i bistanden.

Pariserklæringen om bistandseffektivitet – hva nå?

Den utviklingspolitiske debatten dreier seg først og fremst om hvordan det internasjonale samfunnet mer effektivt kan bidra til reduksjon av fattigdom og hva som bidrar til endring og utvikling. Hvordan samarbeidet skjer har også betydning for resultatene.

Det fjerde internasjonale toppmøtet om bistandseffektivitet ble arrangert i Busan i Sør-Korea i november 2011.⁶

Møtet hadde to hovedformål: å vurdere status på oppfølging av Pariserklæringen og å etablere en ny global plattform for utvikling. Bistandens rolle ble drøftet i lys av nye globale utfordringer og de siste års endringer i utviklingslandskapet, med nye aktører, arenaer og samarbeidsformer.

⁶ Denne teksten ble ferdigstilt før åpningen av høynivåmøtet. Den reflekterer derfor ikke utfallet av møtet.

Foto: G.M.B. Alavash

Geta øyehospital i Dhangadhi i det sørvestlige Nepal, tett på grensen mot India. Hit kommer mange indiske pasienter til sykehuset for å bli operert for grå stær. Sykehuset ble startet av den norske øyelegen Albert Kolstad og har vært støttet av Norge siden starten.

Sentralt i prosessen med bistandseffektivitet står Pariserklæringen fra 2005. Den formulerer fem prinsipper som givere og mottakere av bistand bør følge for å oppnå bedre resultater av bistanden:

1. *Eierskap: Mottakere må selv utarbeide langsiktige utviklingsstrategier og planer*
2. *Følge nasjonale planer: Giverne må sørge for at bistanden er underlagt mottakers strategier og systemer for forvaltning av offentlige midler*
3. *Harmonisere: Giverne må samarbeide og forhindre overlapping*
4. *Styre mot resultater: Sammen sikre at det er fokus på målbare resultater*
5. *Gjensidig ansvar: Partene har et felles ansvar for at bistanden gir resultater*

En evaluering⁷ av Pariserklæringen viser at den globale kampanjen for å gjøre internasjonal bistand mer effektiv har gitt

resultater. Evalueringen konkluderer med at Pariserklæringen har vært relevant for alle typer land og bistandsorganisasjoner. Globale normer for god bistandspraksis er styrket, kvaliteten på partnerskapene mellom givere og mottakere er bedret, det er mer åpenhet om bistandsoverføringer, og bistanden er mindre givervrevet. Når det gjelder utviklingseffekten vises det til fremgang i helsesektoren i mange land, og at noe av dette kan tilskrives reformer i tråd med Pariserklæringen. På andre områder, for eksempel knyttet til FNs tusenårsmål, har ikke evalueringen grunnlag for å trekke noen slutninger. Den påpeker at det har vært liten fremgang i de fleste utviklingsland når det gjelder prioritering av de fattigste, og særlig kvinner og jenter.

Gjennomføringen av Pariserklæringen har gått langsomt og resultatene er svært varierende både blant partnerland og givere. Det har vært størst fremgang når det gjelder eierskap, men lite er oppnådd i form av institusjonell kapasitetsutvikling i partnerlandene. Mye gjenstår når det gjelder givernes bruk av nasjonale forvaltningssystemer, gjensidig ansvarliggjøring

og å styre mot resultater. De administrative byrdene ved å håndtere et økende antall givere er fortsatt svært høye i partnerlandene.

Evalueringen viser at partnerlandene har i større grad har oppfylt sine forpliktelser enn giverne, som har vært lite risikovillige i arbeidet med å endre bistandspraksis. Rapporten anbefaler at det opprettholdes et press på å gjennomføre de handlinger som kreves for å etterkomme sentrale effektivitetsprinsipper i utviklingssamarbeidet. Den anbefaler også at nye utviklingsaktører inviteres med i dette arbeidet.

Selv om prinsippene og de mange forpliktelsene som land og internasjonale organisasjoner har skrevet under på stort sett er like relevante i dag, viste debatten i forkant av Busan-møtet at det er ulike syn. Nye bistandsaktører utenfor OECD og mange fremvoksende utviklingsland, ønsker mer fleksibilitet og mindre overnasjonal koordinering.

⁷ Woods, B. et al (2011), The Evaluation of the Paris Declaration, Final Report, Copenhagen

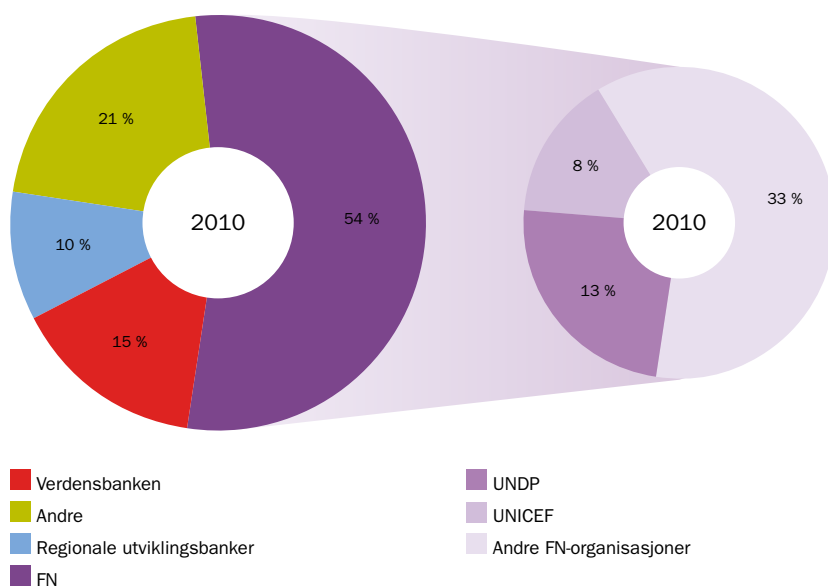
2. RESULTATER AV NORSK BISTAND GJENNOM MULTILATERALE ORGANISASJONER

Det meste av Norges multilaterale bistand inngår i større programmer med internasjonale organisasjoner eller sammenlutninger av land. Det gjør det vanskelig å skille resultatene av norsk bistand fra resultatene av andre lands bistand.

Foto: Ken Opprann

FIGUR 8: FN-ORGANISASJONER MOTTAR MEST BISTAND AV DE MULTILATERALE ORGANISASJONENE

Norges kjernebidrag til utvalgte multilaterale organisasjoner. 2010

Kilde: Norad

Det kan for illustrasjonsformål foretas beregninger av norske andeler av resultatene multilaterale organisasjoner oppnår. Dette kan i enkelte tilfeller oppfattes som spekulativt, men med nøkterne premisser for beregningene kan det gi forståelige inntrykk av størrelsesordenen. For eksempel kan det hevdes at Norge gjennom bidraget til Asiabankens utviklingsfond fra 2004 til 2010 bygget om lag 1 350 klasserom, utdannet 6 700 lærere, bygget 440 km vei, installerte eller rehabiliterte 180 km vannledninger og 340 km elektrisitetsnett⁸. Dette er basert på Asiabankens resultatrapportering og Norges andel av finansieringen, som var omtrent én prosent⁹. Dette kan fungere som en illustrasjon på hva bistandsmidler kan lede til, men er ikke en nøyaktig måte å beregne et givnerlands andel av resultater på.

Identifisering av norske resultater via multilaterale kanaler i et bestemt land eller en sektor er mer komplekst enn dette eksemplet viser. I en sektor bidrar både nasjonale aktører og bistandsaktører til resultater på ulike måter. Flere multilaterale organisasjoner kan jobbe med det samme temaet. Et eksempel er innsatsen innen barnehelse: UNICEF jobber med barn, inkludert helse. Verdens helseorganisasjon jobber med helse, også barns helse. Verdensbanken har også prosjekter som påvirker barns helse. I tillegg overfører iblant en organisasjon midler til en annen for å gjennomføre tiltak. Et eksempel på dette er resultatene som UNICEF og Det globale fondet for aids, tuberkulose og malaria har oppnådd. UNICEF benytter Det globale fondet til å gjennomføre tiltak, men begge rapporterer om resultatene av tiltakene. Hvilken andel av resultatene som kan tilskrives hvilken organisasjon er da ikke mulig å avgjøre. Resultatene påvirkes også av andre forhold enn offentlige midler. For å lage et overslag over den norske andelen av resultatene må det først undersøkes hvilke aktører som står for hvilke andeler.

Hvor langt en slik analyse kommer, er avhengig av hva slags resultater som vurderes. Med tilstrekkelig informasjon om hva en multilateral organisasjon har

Storbritannia gir karakterer til FN og Verdensbanken

Britiske myndigheters bistandsorgan, Department for International Development (DFID), la i mars 2011 frem en rapport som vurderer multilaterale organisasjoner. Rapporten Multilateral Aid Review (MAR) vurderte 43 organisasjoner som mottar bidrag fra Storbritannia. Britene kom fram til at ni organisasjoner ga svært god valuta for pengene, 16 ga god valuta, ni var tilfredsstillende og ni var ikke tilfredsstillende. Organisasjonene ble vurdert etter felles kriterier, med fleksibilitet for å tilpasses hver organisasjon. Organisasjonene fikk karakterer for bidraget til britiske utviklingsmål og organisasjonenes forutsetninger for å levere gode resultater.

Britene definerer valuta for pengene som å levere resultater, kombinert med lav kostnad. Allikevel er faktiske resultater av bistanden i liten grad del av vurderingen. Bare to av de ti komponentene i vurderingen ser på utviklingsresultater og da først og fremst på sannsynligheten for positive effekter.

MAR bidrar med systematiserte data på et felt som tidligere har vært dårlig dekket. Rapporten kan få betydelig innflytelse på britenes bevilgninger til organisasjonene. De har blant annet trukket sitt kjernebidrag fra fire organisasjoner. Britene håper at den tøffe tonen vil føre til bedre ytelse blant organisasjonene og dermed bedre utviklingsresultater.

Selv om Norge og Storbritannia har en del sammenfallende mål for bistanden gjennom multilaterale organisasjoner, er det ikke mulig fullstendig å overføre de britiske konklusjonene til norsk politikk overfor de multilaterale organisasjonene. Norge støtter ikke alle de samme organisasjonene og vektleggingen av dem i utviklingspolitikken varierer. Likevel påvirker en så omfattende analyse tenkningen om multilateral bistand i Norge.

levert, for eksempel i form av nye helse-sentre, kan Norges bidrag anslås. Er resultatmålet redusert barnedødelighet vil det isolert sett være så godt som umulig å angi Norges andel av resultatet, med mindre Norge har støttet et tiltak som har hatt avgjørende betydning i et bestemt område, og årsakssammenhengen kan fastslås.

Nedenfor følger noen eksempler på resultater gjennom multilaterale organisasjoner, basert på deres årsrapporter. Resultatene bør leses i lys av begrensningene nevnt over.

FNs barnefond, UNICEF

Norge var den tredje største bidragsyteren til UNICEF i 2010. Det totale norske bidraget var på 1,3 milliarder kroner. Dette utgjorde 5,5 prosent av fondets totale midler, inkludert UNICEFs egne inntekter.

UNICEF har et spesielt globalt ansvar for barns rettigheter. De fokuserer blant annet på barns utvikling gjennom god helse, ernæring, rent vann og gode sanitære for-

hold, utdanning og beskyttelse av barn. UNICEF oppgir¹⁰ å ha bidratt til at;

- 293 millioner barn fikk A-vitamin kapsler for å styrke immunforsvaret
- 12,9 millioner barn ble fødselsregistrert, et viktig premiss for barns velferd og utvikling
- 42 millioner hjem ble utstyrt med myggnett for beskyttelse mot malaria¹¹
- 19.500 helseklinikker fikk bedre tjenester for å hindre smitte av hiv fra mor til barn
- 7.800 helsesentre ble bedre i stand til å behandle akutte svangerskapskomplikasjoner

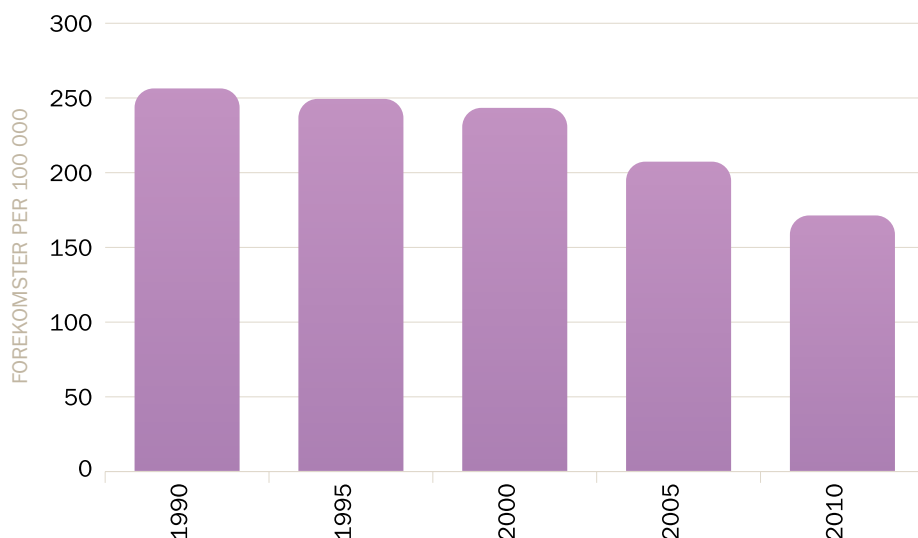
¹⁰ UNICEF (2011). 2010 Annual report of the Executive Director: progress and achievements against the medium-term strategic plan. E/ICEF/2011/9. United Nations Economic and Social Council. UNICEF overfører midler til Det globale fondet for aids, tuberkulose og malaria. Noen av resultatene rapporteres derfor av begge organisasjonene.

¹¹ World Bank, World Development Report 2011: Conflict, Security, and Development

⁸ Delivering Results through the ADF, ADB 2011.

⁹ ADF VIII Donor's Report, ADB 2000 og ADF IX Donor's Report, ADB 2004

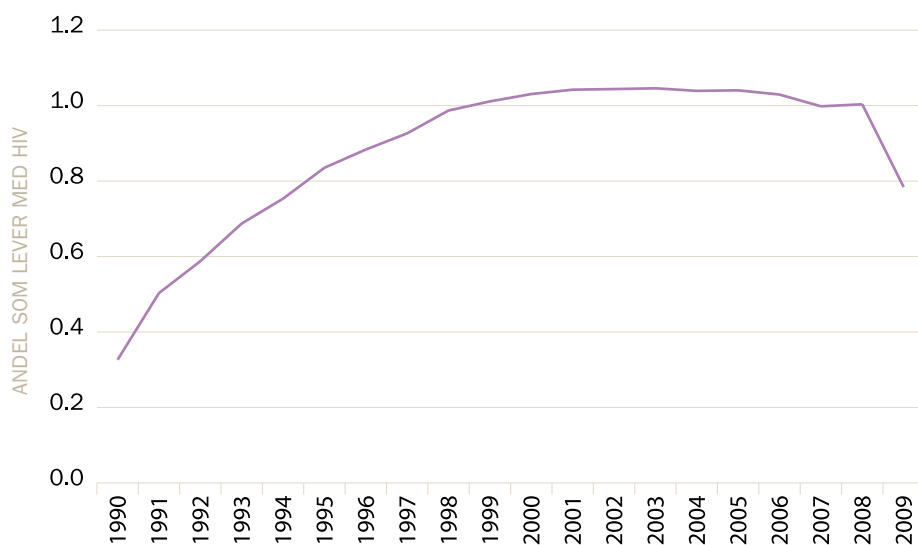
FIGUR 9: NEDGANG I ANDEL MENNESKER SMITTET MED TUBERKULOSE

Forekomster av tuberkulose per 100 000 personer 1990-2010

Kilde: WHO

FIGUR 10: NEDGANG I ANDEL HIV POSITIVE

Andel HIV positive i aldersgruppen 15-49 år 1990-2009

Kilde: World Bank

- 3,8 millioner hjem fikk tilgang på rent drikkevann
- 2,4 millioner hjem fikk bedrede sanitære forhold
- 80 land UNICEF jobber i hadde i 2010 grunnskoleutdanning som fokuserer på kvalitet og barns utvikling, mot 43 land i 2005

UNICEF er en sentral humanitær aktør og gir bistand i akutte katastrofer og langvarige kriser og til gjenoppbygging. I 2010 ga Norge 144 millioner kroner i humanitær bistand direkte til UNICEF. I tillegg ga Norge bidrag via ulike humanitære fond. Gjennom sitt engasjement i 2010 nådde UNICEF blant annet:

- Over 38 millioner barn med et helse-tilbud

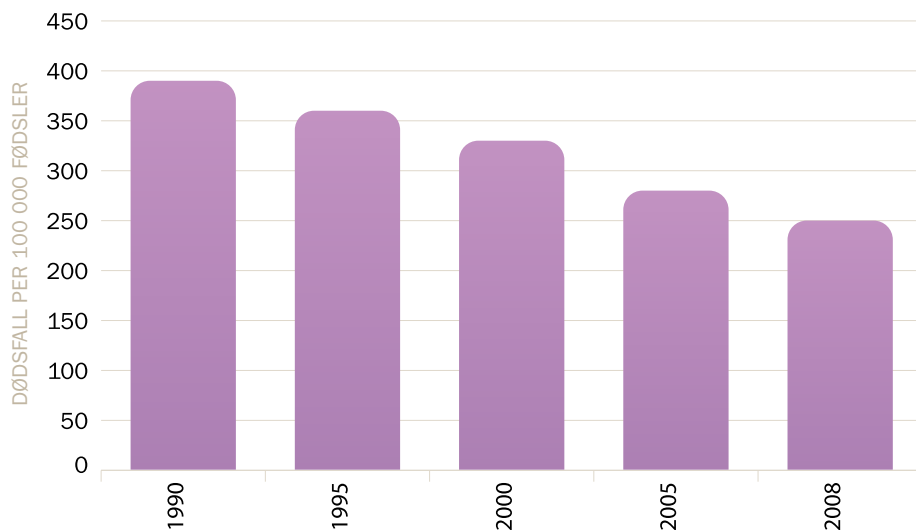
- 8,5 millioner barn med et utdannings-tilbud
- over 15 millioner barn med ulike ernæringstiltak
- 28 000 barn og 11.400 barnesoldater som fikk vende hjem eller ble reintegrert i til sammen 14 land

Om Norges andel på 5,5 prosent av UNICEFs budsjett tas som utgangspunkt, kan det sies at Norge i 2010 bidro til at for eksempel over 200 000 hjem fikk tilgang til rent drikkevann, at over 460 000 barn rammet av humanitære kriser fikk et utdanningstilbud, eller at 627 tidligere barnesoldater har fått vende hjem. Resultatene bidrar til framgang på veien mot FNs tusenårsmål. Det er også mange andre aktører og faktorer som bidrar til fremgangen. Å anslå UNICEFs og Norges nøyaktige andel av framgangen er vanskelig.

Den internasjonale vaksinealliansen – GAVI

Norge er den nest største giveren til vaksinealliansen GAVI, med 631,2 millioner kroner i 2010. Norge har vært en pådriver i utviklingen av GAVI-samarbeidet. I løpet av 2010 introduserte GAVI nye vaksiner i mange land, inkludert vaksiner som beskytter mot noen av de sykdommene som oftest rammer barn: lungebetennelse og diaré.

- Rotavirusvaksinen mot diaré ble innført i fire av fem land der vaksinen er formelt godkjent
- Den første vaksinen mot lungebetennelse ble levert til ni lavinntektsland bare få måneder etter at den ble introdusert i høyinntektsland. Vanligvis tar det mange år fra nye vaksiner kommer på markedet til fattige land får tilgang til dem
- 67 av 72 støtteberettigede land har innført vaksine mot hepatitt B, og 38 millioner flere barn ble i 2010 vaksinert mot hepatitt B enn året før
- En ny meningokokkvaksine ble innført i tre land, og skal tilbys til 19 øvrige land

FIGUR 11: NEDGANG I MØDREDØDELIGHET – MEN IKKE RASKT NOK

Mødre død per 100 000 fødsler 1990-2008

Kilde: World Bank

UNFPA er en organisasjon som blant annet bidrar til å redusere mødre død. Reduksjonen skjer allikevel ikke raskt nok til å nå tusenårs målet om redusert svangerskapsrelatert død. Dette er det tusenårs målet det er minst framgang på. (Kilder: Verdensbanken og UNDP)

I tillegg fortsatte tidligere vaksinekampanjer. Antall barn vaksinert mot HIB-influenza gjennom støtte fra GAVI økte fra 63 millioner i 2000 til 90 millioner i 2010. Antallet barn vaksinert mot gulfeber ved hjelp av GAVI økte med 34 millioner i 2010. Til sammen beregner GAVI at de mellom 2000 og 2010 har bidratt til å avverge 5,8 millioner dødsfall ved hjelp av vaksiner. Norge står for rundt ti prosent av støtten til GAVI, og det kan derfor sies at ti prosent av resultatene kan tilskrives Norge. Dette tilsvarer 580 000 liv reddet.¹²

Det globale fondet for bekjempelse av aids, tuberkulose og malaria – GFATM

Norge har bidratt til Det globale fondet for bekjempelse av aids, tuberkulose og malaria (GFATM) siden 2002 og er i 2010 den ellevte største giveren med et bidrag på 375 millioner kroner. Fondet anslår at det siden 2002 har vært med på å redde 7,7 millioner mennesker¹³ fra å dø av aids, malaria og tuberkulose blant annet gjennom at:

- 3,2 millioner mennesker har fått behandling mot hiv
- 8,2 millioner har fått behandling mot tuberkulose
- 190 millioner malarianett og 2,7 milliarder kondomer har blitt distribuert

De 20 landene som får mest støtte fra fondet rapporterer en raskere nedgang i nysmitte med hiv. Dette sammen med økt tilgang til behandling har ført til 25 prosent reduksjon i hiv-dødelighet i disse landene.¹⁴ Resultatene bidrar også til tusenårs målene om bedre barne- og mødre helse. Norges samlede bidrag til GFATM siden 2002 er ca 1,7 prosent av totale midler. Som et rimelig anslag kan dette sies å ha bidratt til å redde over 100 000 menneskeliv.

FNs befolkningsfond, UNFPA

Norge var den femte største¹⁵ giveren til UNFPA i 2010, med nærmere 450 millioner kroner. Det utgjør en andel på rundt ti prosent.

Gjennom programområdet reproduktiv helse og rettigheter fremmer UNFPA tusenårs mål 5 om redusert mødre død og universell tilgang til reproduktiv helse. Sentralt er tilgang til et fullt spekter av reproduktive helsetjenester. Med reproduktiv helse og rettigheter menes seksuell helse, familieplanlegging, trygge fødsler, forebygging av farlige aborter og bekjempelse av kjønnslemlestelse og seksuallisert vold.

- UNFPA har bidratt til å øke andelen fødsler under oppsyn av kvalifisert helsepersonell i utviklingsland til 63 prosent i 2010, en økning på to prosentpoeng fra 2007. Økningen skjer ikke fort nok til å nå målet om 85 prosent dekningsgrad innen utgangen av 2011
- UNFPAs arbeid har bidratt til å styrke kvinners reproduktive rettigheter. Andelen land som har slike rettigheter i nasjonale lover og regler har økt fra 67 prosent i 2009 til nesten 70 prosent i 2010. Dette innebærer tilgang til helsetjenester som familieplanlegging, seksuell helse, trygge fødsler, og forebygging av farlige aborter
- I samarbeid med UNICEF, gjennomfører UNFPA verdens største program for å bekjempe kjønnslemlestelse. Arbeidet ser ut til å bære frukter. Beregninger tyder på at andelen kvinner som utsettes for kjønnslemlestelse har gått betydelig ned i Burkina Faso, Egypt, Eritrea, Kenya, Nigeria og Senegal

Dette er resultater som UNFPA gjennom sine programmer og politiske arbeid har bidratt til, men som i stor grad har blitt gjennomført av landene selv. UNFPAs bidrag er ofte viktig i utformingen av helsetjenester, lovtekster og nasjonale handlingsplaner, men det er vanskelig å avgjøre hvilken andel av disse resultatene som kan tilskrives UNFPA direkte. Å anslå Norges andel av resultatene blir derfor ikke mulig.

¹² GAVI: GAVI's impact. <http://www.gavialliance.org>. Dette er en økning på over 40 000 mennesker sammenlignet med fjorårets oppdatering.

¹³ GFATM (2011). <http://www.theglobalfund.org/en/about/diseases/>. Dette er en økning fra fjorårets oppdatering, da dette tallet var 5,7 millioner mennesker.

¹⁴ Utenriksdepartementets profilark om GFATM, 2011.

¹⁵ Utenriksdepartementets profilark. Rangeringen er beregnet på bakgrunn av grunnstøtte og øremerkede midler. Om man bare ser på grunnstøtte, er Norge den tredje største giveren.

FNs kommisjon for informasjon og ansvarliggjøring knyttet til kvinners og barns helse*

Tusenårs mål 4 og 5 som omhandler barne- og mødre helse er målene som har vist minst fremgang siden 1990. I 2010 lanserte FNs generalsekretær en global strategi for kvinners og barns helse for å løfte temaet på den politiske dagsorden. FN kommisjonen for informasjon og ansvarliggjøring ble nedsatt i januar 2011 som en direkte oppfølging av strategien. Formålet var å sikre at forpliktelser om finansielle investeringer innfris og å oppnå resultater for kvinners og barns helse.

Kommisjonen har en viktig pådriverfunksjon for mobilisering og effektivisering av den globale innsatsen fram mot 2015 og har gitt klare anbefalinger for å styrke ansvarlighet og resultatfokus i enkeltland, regionalt og globalt.

Norge har vært aktivt involvert både i den globale strategien for kvinners og barns helse og i kommisjonsarbeidet gjennom Statsminister Stoltenbergs globale kampanje for helsetusenårs målene. Det norske bidraget til å gjennomføre kommisjonens anbefalinger er på 50 millioner kroner i 2011. Norge bidrar også gjennom faglig samarbeid med Folkehelseinstituttet, Statistisk Sentralbyrå og Universitetet i Oslo for å styrke helseinformasjonssystemer og bidra til å etablere fødsels- og dødsregistre i land med svake systemer. Bedre datagrunnlag er avgjørende for å måle utviklingseffekter.

* Kommisjonens hjemmeside: <http://www.everywomaneverychild.org/resources/accountability-commission>

FNs utviklingsprogram, UNDP

Norge var UNDPs sjette største giver i 2010 og bidro totalt med rundt to milliarder kroner. Norges bidrag tilsvarer om lag fem prosent av UNDPs totale inntekter.¹⁶

Organisasjonen jobber med mange oppgaver i mange land. Oppgavene varierer fra opprydning og gjenoppbygging etter humanitære kriser, til institusjonsbygging, energieffektivisering og arbeid med globale normer som fremmer bærekraftig og rettferdig utvikling. UNDP har også et stort ansvar for å koordinere FNs ulike bistandsaktører. Det brede mandatet kan være noe av grunnen til at UNDP fortsatt har store utfordringer med å rapportere hva organisasjonen som helhet har oppnådd. Likevel finnes det eksempler på god resultatrapportering, særlig på landnivå. UNDP oppgir blant annet å ha oppnådd følgende resultater i 2010¹⁷:

- Etter jordskjelvet på Haiti i 2010 bidro UNDP sammen med andre til at 240 000 mennesker ble midlertidig sysselsatt med å fjerne en million kubikkmeter skrot og ruiner

- I Pakistan hjalp UNDP mer enn 200 000 flomrammede mennesker
- I Kenya bidro UNDP til en vellykket og fredfull folkeavstemning om konstitusjonen, to år etter at valget i landet ble rammet av vold og uroligheter. UNDP bidro også til at det ble mulig å gjennomføre folkeavstemningen om Sør-Sudans selvstendighet
- UNDPs innsats innen energieffektivisering og fornybar energi forhindret i 2010 utslipp av til sammen 24,5 millioner tonn karbondioksid

Om Norges andel på fem prosent av UNDPs budsjett tas som utgangspunkt, er Norges andel av disse resultatene for eksempel 1,2 millioner tonn mindre utslipp av karbondioksid eller at 10 000 flomrammede mennesker har kunnet gjenoppbygge sine hjem. Der UNDP ikke oppgir hvilken andel av resultatet de og samarbeidspartnere har stått for, som for eksempel midlertidig sysselsetting på Haiti, kan heller ikke den norske andelen fastslås.

16 Fakta ark om UNDP 2011, Utenriksdepartementet.
18 People-centred Development. Empowered Lives. Resilient Nations.
UNDP in Action – Annual Report

Foto: Ken Oppravn